

com www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
udent-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stude
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com ww
x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.c
student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stu
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
t-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-x
w.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.s
tudent-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stud
t-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-x
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com w
nt-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
t-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-x
y.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.st
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com v
w.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.
n www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stu
nt-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student-
w.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.
m www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
dent-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stude
om www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
y.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.st
n www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
ent-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.student
w.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com www
om www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com
dent-x.com www.student-x.com www.student-x.com www.stude
www.student-x.com www.student-x.com www.student-x.com ww

POLITIČKA GEOGRAFIJA

WHAT IS POLITICAL GEOGRAPHY?!

- The main issue in political geography is STATE - nation
- the question in Political Geography is how the boundary are limited
- studying PG, we have to touch history, sociology, economics...

- increasing POLARISATION today in world
- GLOBALIZATION - free movement of people, informations, communication technology, trade...
- GEOPOLITICS - a term which is similar to a term 'politische geographie' but is not the same
- political geography is used for over 200 years
- Carl Ritter - najstariji (prvi) geograf

HISTORY AND DEVELOPMENT OF PG WITHIN THE WIDER FIELD OF GEOGRAPHY

- 80's - revival of PG (in 19th century fizical geography dominated)
- FRIDRICH RATZEL (1844-1904):
 - mostly a human geographer (prvi nije bio pretežno fizički geograf)
 - die Antropogeographie
 - Politische geographie (1879.) - povezuje politiku i prostor
 - Utjecaj fizičkih faktora na život čovjeka - način života (determine) => DETERMINIZAM
 - Primijenio Darwinove ideje - kompeticija
 - Utjecao na mnoge
- R. KJELLÉN (1864-1922):
 - švedski geograf
 - slijedio Ratzelove ideje, imao utjecaja
 - prvi upotrijebio pojam 'geopolitik' (aplied Political Geography)

Geopolitičari:

1. SIR HALTFORD MACKINDER (1859-1949):
 - geograf i promotor Britanskog carstva;
 - 1904. objavio 'Geopolitical Worldview' - heartland theory (pivot area is Central Asia-later it become the heartland, world island is Euroasia+Afrika-2/3 svj. kopna)
 - tko vlada Istočnom Europom (buffer states to separate Germany and Russia) kontrolira Heartland; tko vlada Heartlandom kontrolira svjetski otok; a tko vlada svjetskim otokom vlada Svijetom!
 - Svoje teorije primijenio i nakon WW1 - stvaranje tampon zone između Njemačke i Rusije čije bi zblježavanje značilo preveliku prijetnju za UK i SAD. Njegov rad vrlo je utjecao na političare u SAD-u (Reagan) i UK.
2. KARL HAUSHOFER (1869-1946):
 - nakon WW1 Njemačka se osjećala nepravedno kažnjena, oduzeli su joj dijelove i kolonije (Kamerun, Togo, Namibija, Tanzanija, Angola...) i željeli su to promijeniti => pretpostavka da ne bi bilo WW2 da Saveznici nisu toliko ponizili Njemačku nakon WW1.
 - preuzeo ideje Ratzela (Volk ohne Raum = People without space; Lebensraum = Space for living)
 - Sin Allbrecht - bio je i u kontaktu s oporbom - 1944. uhvaćen je i pogubljen, a zatim je i otac uhvaćen i zatvoren (umro dvije godine kasnije)

- A Model of Pan-regions & today a Model of Triad => similar
- 3. US GEOPOLITICAL WORLD MODEL
 - Monroe doctrine - classic pan-idea - USA imao pravo na kontrolu Južne Amerike
 - Nakon WW2 SAD preuzima vodeću ulogu u Svijetu, glavni protivnik je SSSR
 - Bowman - geopolitician - Mackinderove ideje, malo modificirane (Inner Crescent - "Rimland"; Containment politic - politika kontrole, nadzora => da se SSSR ne širi - vojni sporazumi i unije prvo sa američkim državama (NATO, SEATO, CENTO), postala vodećom politikom SAD-a nakon WW2
- 4. JOVAN CVIJIĆ (1865-1927):
 - izvorno fizički geograf
 - sve je interpretacija, sve je konstrukcija => većinom osobna, subjektivna!!
 - Nacionalni interesi utječu na ideje znanstvenika
 - Njegove karte su korištene u crtanju granica u Versaillesu
 - Nakon WW2 geografi su se većinom klonili politike
 - 1980-tih nije bilo prave PG u Njemačkoj, a u SAD-u malo
 - Francuska je iznimka => uvijek je bila jaka u političkoj geografiji i geopolitici (Lacoste)
 - Revival of PG zadnjih 10-15 godina

DEVELOPMENT THEORIES

- Development (basic needs concept) - uključuje više aspekata: školstvo, zdravstvo, stanovanje, prehrana
- Developing countries - term used after WW2
- Development cooperation
- Podjela svijeta na Istok i Zapad (politički) ali i na Sjever i Jug (ekonomski)
- World Bank (bogat) - daje kredite siromašnim zemljama, šalje ljude (godišnjak "World development report" - podaci o razvoju)
- IMF - povezana sa Svjetskom bankom, daje novac vladama
- UNDP (UN development program) - suparnik Svjetskoj banci; bogati i siromašni => one country, one vote
- podjela svih zemalja u 4 kategorije po GDP ili po PCI (per capita income): Podaci za 1999. (svake godine se kriteriji mijenjaju):
 - Low income countries (< 755 US\$)
 - Middle income countries (lower) (755-2 994\$)
 - Middle income countries (upper) (2 995-9 265\$)
 - High income countries (> 9 265\$).
 - Većina stanovnika Zemlje živi u prve dvije kategorije.
- Podjela zemalja po UNDP systemu - Human Development Index (HDI) uključuje: PCI, life expectancy, rate of alphabetization.
- Development theories are trying to explain why some countries are rich and some are poor.
 - Theories of modernization and growth - Rostow (USA) - 5 stages of economic growth:
 1. Traditional society
 2. Precondition take-off
 3. Take-off

4. Drive to maturity
5. Age of high mass-consumption
 - Kritika: ovo nije univerzalan model, ne može se primijeniti na sve zemlje u svim vremenima (eurocentric view).
 - Dependency theories - ideja iz Latinske Amerike (Cardoso, Frank); the country is not an island - sve zemlje 'juga' ovisne su o 'sjeveru'; bridgehead-link between core and periphery (north and south).
 - prvo se mora gledati globalno (što se događa), a onda lokalno (kao rezultat)
 - developing country=Third world country (First world=West, Second world=East block). Dio Drugog svijeta danas je prešao u Prvi, dio u Treći, a Rusija je priča za sebe.
 - Immanuel WALLERSTEIN (70-te i 80-te god. 20. st.) - American political scientist - pokušava objasniti social change - multiple society assumption => wrong assumption; The world system-one society (pretpostavka W. teorije).
 - Can we learn from history?! Ima li veze pad Rimskog Carstva i British Empire?!
 - Primjer 'globalizacije' iz prošlosti: Nizozemska se osamostalila u 17. st. a dotad je bila španjolska provincija. Vodile su se borbe za prevlast sa Španjolskom, a 1494. je dogovorom u Tordesillasu papa podijelio svijet po 45. meridijanu (?) između Španjolske i Portugala.
 - 3 basic types of system:
 1. Mini-system - premodern system, temeljen na primitivnom načinu proizvodnje, razmjeni; zapravo su grupe, plemena
 2. World-empire (~Feudalism) - Roman empire, Kinesko carstvo, Sv. Vijek u Europi; politička hijerarhija (struktura) nije nužna
 3. World-economy - 15. i 16. stoljeće; due to the rise of capitalism; tržište, konkurencija; nije potrebna politička globalna struktura niti hijerarhija; potpuno razvijena do 1900. g. Basic elements:
 - A single world market: capitalist, određuje vrijeme, količinu i mjesto gdje se nešto proizvodi
 - A multiple state system
 - basic elements + a 3-tier spatial structure => razvija se ciklički (cycles in waves)
 - Kondratieff (Core, Semi-periphery, Periphery [Rus]); posebno se razvija svjetska ekonomija!!
- POWER is a key term in system (core ima power, a periphery is powerless i pati razvojem takvog sistema - npr. Brazil je jak vojno i po BDP-u ali Švicarska drži sav novac pohranjen u bankama)
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) - sastoji se ukupno od 30 zemalja (zapadne razvijene zemlje; 1990. se pridružio Meksiko i Južna Koreja) - it is the core of the World System, ima 61,11% glasova u MMF.
- U svjetskoj trgovini najviše se trguje unutar industrijskih zemalja (LDC-less developed countries, LLDC-least developed countries).

IMPERIALISM

- 2. pol. 19. st.; u isto vrijeme snažan razvoj geografije
- Lenjinova teorija - monopoly cap.=highest (also the final) stage of capitalism => need of ... market (npr. British South Africa Co. - privatna kompanija koja je dobila vlast od britanske vlade u cijeloj britanskoj južnoj Africi (Rodezija, Bocvana, JAR).
- 2 tipa imperijalizma: formal and informal imperialism
- Formal imperialism - establishment of a colony, political control

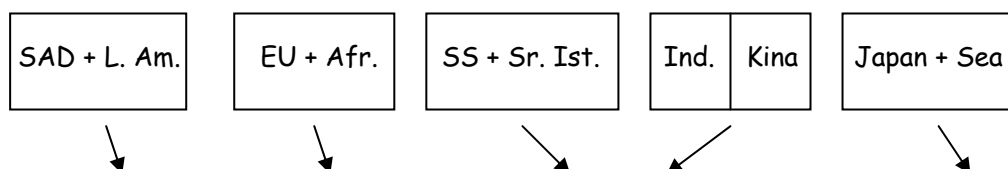
- Italija je zadnja zemlja koja je pokušavala uspostaviti kolonije u Sjevernoj i Istočnoj Africi (1920-'30.)
- postojalo je 412 kolonija
- 2 velika kolonijalna vala - prvi maksimum 1750. (Amerike, Afrika većinom ne; Simon Bolivar - liberator Južne Amerike); drugi maksimum 1900.
- kolonije su se većinom osnivale u razdoblju između velikih ekonomskih i industrijskih boom-ova (stagnation period of Kondratieff's cycles)
- većina afričkih kolonija osnovana je u razdoblju između 1870.-1980. g.
- Transfer of Sovereignty (prijenos vlasti, suvereniteta) => New Amsterdam (Dutch) - New York (English); Madagaskar (English) - Madagaskar (French) => sa jedne europske zemlje na drugu, također nakon ratova
- Francuska je nakon pada Napoleona morala predati neke kolonije baš kao i Njemačka nakon WW1
- 1776. Declaration of Independence
- do 1600. g. samo su Portugal i Španjolska imali kolonije; 1600. kreće Nizozemska - South Africa postaje settler-colony - stvorena je umjetna nacija Afrikaners (zapravo je bilo više Njemaca nego Nizozemaca).
- 1897. (Fashoda) gotovo je izbio sukob u južnom Sudanu između Francuske i Velike Britanije (GB from Cape Town to Cairo; France from east to west).
- Danska, Švedska i Brandenburg imali su male kolonije u 17. i 18. st.
- Kongo (Zaire) bio je privatni posjed kralja Leopolda, Belgija spada u 'latecomers' (početak 20. st.)
- gotovo sve nezavisne europske zemlje (osim Austro-ugarske) su bile kolonizatori; SAD i Japan bile su jedine dvije neeuropske zemlje.
- Pregled sa strane kolonizatora: TKO? Spain, Portugal, Netherlands, France, Britain
- Slijed koloniziranja:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Latin America 2. Greater Caribbean 3. Northern America 4. African parts 5. Indian parts 6. East Indies 7. Indian ocean islands 8. Australasia 9. Interior India 10. Indo-China 	=> competitive era (većinom obalne kolonije)
<ol style="list-style-type: none"> 11. Interior Africa 12. Mediterranean Sea 13. Pacific Ocean islands 14. Chinese ports 15. Arabia 	=> noncompetitive era (ulaze u kopno)!!
- Formal imperialism - political method of creating new economic
- UK je na vrhuncu moći imala $\frac{1}{4}$ stanovništva i teritorija na Svijetu - to je najveći Empire svih vremena
- Indirect rule! - strategy of the British empire - 'divide & rule'
- Direct rule! - French empire
- Nakon WW2 SAD postaje broj 1 u Svijetu, bez vodećeg 'natjecatelja' iz Europe ili Azije

- Proces dekolonizacije 50-tih do 70-tih godina 20. st.
- Nakon WW1 javlja se svijest o tome da bi svaki narod trebao vladati sobom - Poljska, Čehoslovačka, Bugarska... Također i u Africi.
- Razvoj dekolonizacije:
 - SAD - 1750.-1800.
 - Latinska Amerika - 1800.-1829.
 - Kanada - 1850.-1875.
 - Australija, Južna Afrika - 1900.-1929.
 - Arabija, Indija - 1929.-1950.
 - Afrika, Karibi, JI Azija, pacifički i indijski otoci - 1950.-1975.
- Nakon dekolonizacije, formalni imperijalizam je prestao a neformalni je I dalje nastavljen (s sofisticiraniji je, tzv. NEOKOLONIZAM)
- Kondratieffovi ciklusi:
 1. a) 1780/90-1820/25 => uspon: pamuk+parni stroj (V.B.)
=> rast 'originalne' industrijske revolucije
 - b) 1820/25-1848/52 => stagnacija oko 'gladnih 40-tih'
=> restrukturiranje (prilagođavanje)
 2. a) 1848/52-1870/75 => dominacija Britanije - 'radionica Svijeta'
=> čelik i željeznica - Viktorijanski boom
 - b) 1870/75-1893/96 => stagnacija - Viktorijanska depresija
=> uspon SAD-a i Njemačke
 3. a) 1893/96-1914/20 => rast - Eduardski boom
=> parni brodovi, benzin, el. energija
=> vodeće regije: SAD i Njemačka
 - b) 1914/20-1940/45 => stagnacija u 'Velikoj depresiji'
=> restrukturiranje u vodećim državama
 4. a) 1940/45-1967/71 => rast u poslijeratnom boom-u
=> petrokemija, motorna vozila
=> vodeća regija SAD (kao velika ekonomska sila)
 - b) 1967/71- => današnje vrijeme, stagnacija u trenutnoj depresiji
=> restrukturiranje - rast Njemačke i Japana
- u budućnosti rast 'high-tech'-a i biotehnologije
- Rusija - imala utjecaj u Etiopiji, Mozambiku i Angoti; Perestrojka (Gorbačov) - otvaranje prema Svijetu
- Johan Galtung (1979. g.) - daje 4 mogućnosti svjetskih sustava nakon hladnog rata:
 1. SUPER DRŽAVE (super-states)

	Zapad		Istok		
Sjever	SAD	EU	SS	Japan	10 vodećih regija
Jug	L. Am.	Afr.	Sr. Ist.	Ind. Kina Sea	

2. PAN REGIJE (pan-regions) - udruživanje regija

Već postoji veze kolonija zajednički interesi Azijski tigrovi određeni blok Rusije i Mid.E-NAFTA

3. SVJETSKJE KLASE (world-classes) - bogati sjever i jug - suparništvo, ali oboje su jaki
 - djelomično prisutno i danas
 - mala vjerojatnost jer bogati danas postaju sve bogatiji, a siromašni još siromašniji
4. IDEOLOŠKA PODJELA (ideological fracture)

Japan	SAD
Kina	Sea L. Am.

EU	SS
Afr.	Sr. Ist. Ind.

- 1962. g. Rusija i Kina se razilaze zbog ideoloških razlika, dakle postoji određena logika - to se pojačava činjenicom da se i SAD i EU djelomično razilaze u mišljenjima, kao i Japan
- u biti, u jednom bloku bi dominirali Amerikanci, a JI Azija bi dobila veći utjecaj, dok bi u drugom bloku dominirali Europljani
- HUNTINGTON:
 - 1996. knjiga 'A class of civilizations'
 - njegova glavna ideja: budući sovjetski poredak neće se temeljiti na politici, ideologiji ili ekonomiji, već na temelju kulture i naročito religije
 - civilizacije bi bile: Zapadna, Latinoamerička, Afrička, Islamska, Pravoslavna, Sinijska, Hinduska i Japanska
 - prvo izdanje knjige je iz 1993. kada je autor bio inspiriran ratom u BiH kao primjerom sukoba Zapadne, Islamske i Pravoslavne civilizacije
 - problem izvedbe: Huntington nije geograf, već političar pa radi neke pogreške

NATION, STATE AND TERRITORY

- lat. *Natio* = to be born, roditi se (u nekom značenju), potjecati od istog izvora (u suvremenom značenju)
- Nationalism came before nation!! (Ford)
- NACIJA - djelomično politička kategorija, ali ima veze i sa drugim znanostima (povijest, sociologija...); skupina ljudi koji vjeruju da se 'sastoje' od istih ljudi, temeljeno na povjesnim i kulturnim kriterijima, i koji bi trebali imati vlastitu suverenu državu (Taylor)
- DRŽAVA - politički pojam; primarne političke jedinice modernog svijeta, a zajedno sve na Svijetu čine međudržavni sustav; obuhvaća prostor i ljude (suverenitet)
- TERITORIJ - geografska kategorija; država i nacija imaju vezu s njime

NACIJA:

- 16. i 17. stoljeće u Europi označava grupe ljudi (najčešće strance - trgovce - npr. Nacija španjolskih trgovaca); u nekim zemljama *natia* označava "kremu" društva; upotreba i u sveučilištima za studente iz drugih zemalja (manje grupe)
- 18. stoljeće - ne koristi se kao što ga mi danas koristimo
- u modernom vremenu pojam "nacija" (u današnjem smislu) je prema Habsbawnu vrlo mlad (potječe negdje od 1830-tih godina)
- mnogi smatraju da je pojam nacija (u današnjem smislu) došao u uporabu s pojmom nacionalizam
- prije 19. stoljeća nije bilo pojma nacije u smislu u kojem ga danas poznajemo
- Dante - osim što je bio pisac, bio je i političar
- Habsbawn - smatra da prvo nastaje država pa nacionalizam a tek se onda formira nacija
- njem. znanstvenik Meinche razlikuje 2 nacije: *Staatnation* i *Kulturnation*
- Taylor također razlikuje 2 razine nacije:
 - a) primordial view of nation - Kulturnation
 - b) modernist view of nation - Staatnation
- 1963. g. Elysee-Treaty => Francuska-Njemačka (prije toga Archenemy - najveći neprijatelji)
- Taylor kaže da nation i nationalism često idu zajedno
- primordial view of nation - 'all men belong to one nation, one cannot chose a nation' - naglasak je na etničkom podrijetlu i jeziku
- 19. stoljeće - nacija bi trebala imati svoju državu (od Francuske revolucije 1789.)
- prije Francuske revolucije kralj je odlučivao o državi (kralj=država; "L'étate, c'est moi!"), a nakon toga narod je predstavljao državu (La grande nation!); još uvijek u nekim državama postoje kraljevi, ali nemaju ni približno takvu vlast kao prije
- ujedinili (uveli s gal!) 1972. g. - high-french jezik (jezik aristokracije premda je bilo različitih dijalekata pa i jezika - svi su ga morali učiti; dokumenti su pisani na tom jeziku); bilo je potrebno više od 100 godina za uvođenje i prihvaćanje tog jezika
- Taylor: The doctrine of nationalism:
 - On the global level:
 - A1 Svijet se sastoji od mozaika nacija
 - A2 Svjetski poredak i mir ovisi o izrazu tog mozaika nacija kroz slobodne nacije-države
 - On the national level:
 - B1 Nacije su prirodne jedinice društva
 - B2 Nacije imaju kulturnu homogenost temeljenu na sličnom nasljeđu i/ili povijesti
 - B3 Svaka nacija zahtjeva suverenu državu da bi mogla izraziti svoju kulturu
 - B4 Sve nacije (prije nego države) imaju pravo na teritorij koji će im biti domovina
 - On the level of the individual:
 - C1 Svaki pojedinac mora pripadati jednoj naciji (?)
 - C2 Lojalnost osobe prvo mora biti prema naciji
 - C3 Samo kroz naciju čovjek može naći istinsku slobodu
- nacije su u velikoj mjeri tvorevine, kreirane su; nisu prirodne
- ponekad je iz prošlosti zbog ratova došlo do ujedinjenja radi obrane
- za identitet su nekad došli do izražaja veliki događaji u povijesti (često izmišljeni ili doručeni)
- unificationaland separational nationalism
- Taylor: The doctrine of nationalism: veze nation i state danas:

- Island - 97, 4% islandani ("najčišća" država);
- Arapi - smatraju se jednom nacijom (dominiraju u 17 država; djeluju pokreti za ujedinjenjem).
- Njemačka - 1648. sporazum u Westfallu (nakon kraja 30-godišnjeg rata) - prvi sporazum koji definira moderno međunarodno pravo (suverenitet!!); od tada postoji povezanost suvereniteta i države; svatko je odgovoran za svoju državu i miješanje u unutarnje stvari neke države bio je najveći prijestup u međunarodnom pravu;
- Afrika - povijest prije Europljana nije dobro poznata zbog toga što nije zapisana (samo usmena predaja; vrlo je malo pisanih dokumenata). Arapi u srednjem vijeku; Bantu su dominantni u cijeloj južnoj Africi; u Africi ima 54 države, a čak 2 000 jezika (ne misli se na dijalekte); samo mali broj je single-nation state (Somalija, Swazi, Lesoto, Ruanda, Burundi); većina država je multietnička, multijezična, multikulturalna. Primjeri:
 - Zambija: 10 milijuna ljudi, 70 plemena, 20-30 jezika; "One Zambia. One nation"
 - JI Nigerija: narod *Ibuh* htio je osnovati vlastitu državu *Biafra* (ranih 70-tih zbog nafte; u ratu za odcjepljenje umrlo pola milijuna ljudi)
 - Kongo: pokušaj izdvajanja *Katanga (Shaba)* države u ranim 60-tim zbog nalazišta bakra
- Prvaci bivših kolonija (sada slobodnih država) dogovorili su se da neće mijenjati kolonijalne granice (bez obzira na njihovu čestu besmislenost), da se ne pokrene proces koji može potencijalno dovesti do mnogih sukoba - jedino je uspjelo odijeljivanje Eritreje.
 - Somalija: iz dvije bivše kolonije (talijanska južna i britanska sjeverna); ujedinjenje 1960. zato što tamo žive Somalijanci; postojala je i francuska kolonija (današnji Djibuti) gdje također žive Somalijanci; jako ih puno živi u Etiopiji i Keniji; nomadi su mobilni i prelaze granice; početkom '90-tih došlo je do krvavog sukoba klanova tako da danas praktički i nema države.
 - Kenija: cca 25 milijuna stanovnika, 40-tak plemena (različitog jezika i svijesti); *Kalenjin* - politički formiran narod od 6 plemena radi političkog kredibiliteta i snage. Swahili govori svega nekoliko tisuća ljudi kao mother-tonge, on je izabran kao lingua-franca tog područja.
 - JAR: San (Bushman) + Khoikoi (starosjedioci) + Bantu (lingvistički termin; ljudi preseljeni sa sjevera, ekonomski napredniji - poljoprivrednici); 1652. Nizozemci osnivaju Cape Town (Kapstadt - kao opskrba stanica za istočnu Aziju); u 19. st. dolazi do sukoba crnaca (Bantu) sa sjevera i bijelaca sa juga; danas ovdje živi oko 3 milijuna bijelaca britanskog, njemačkog, francuskog i nizozemskog podrijetla; Afrikaaner (Burs) - bijelci nizozemskog podrijetla - smatraju se afričkim stanovništvom (čak su pokušavali stvoriti svoju naciju). Stanovništvo: 13% bijelci (britanci i afrikaaneri) - stvorili su *Bantustane* za različita Bantu plemena i htjeli su od njih stvoriti samostalne države (Zulu, Swazi, Xhosa), 75% bantu, 9% miješani (coloureds) - jezik im je afrikaan ali se ne smatraju afrikaanerima, 3% Asians (Indians); ima samo 9 jezika + Afrikaans + engleski = 11 službenih nacionalnih jezika; "Rainbow nation"
 - Etiopija: najstarija država Afrike; sa najdužom tradicijom u kontinuitetu; najnepristupačniji kraj (rezultira posebnim položajem u Africi); raso gledajući ovdje žive miješanci; važnost mitova za stvaranje nacije: prvi kralj bio je Menelik I. (Davidov unuk, sin kralja Salomona I kraljice Shebe) koji je donio Kovčeg Saveza iz Izraela u Etiopiju. Crni židovi Etiopije-*Falasha* koji danas žive u Izraelu. Oko 300.-te

godine postali su kršćani-pravoslavci, povezani s *Koptima* (egipatskim pravoslavicima). Etiopska pravoslavna crkva je državna crkva; pismo se naziva *Ge'ez* (Amharic - moderna verzija) - vrlo su rano preveli Bibliju; Amharic people (moderan jezik i pismo) su danas manjina. Zahvaljujući svom stupnju razvoja (star jezik, kultura, pismo, crkva) oduprijeli su se islamizaciji. U 2. pol. 19. st. vlada Menelik II. (veliki osvajač). Pod utjecajem kolonizatora iz Europe i u Etiopljana se razvija kolonijalna ideja (pokorio narod Oromo). Etiopija tako postaje sama imperijalistička država (u svojoj okolici). 1896. kod Adne, Talijani pokušavaju osvojiti Etiopiju, gube rat a Etiopija od tada postaje priznata od strane Europljana kao samostalna država. Talijani su ponovno pokušali 1936. (Mussolini) i uspjeli dobiti vlast na 5 godina. 1893. godine novi glavni grad postaje Adis Abeba ("New flower") - sjedište Afričke unije. Do 1974. godine vladao je Haile Sellesie (ili Ras Tafari). Tada izbija vojna revolucija (većinom Amharic) i pada monarhija. Novi diktator postaje Mengistu (komunist) do 1990. kada na snagu stupa demokracija (višenacionalni sustav). Današnju Etiopiju nadzire najmanji narod Tigre (imaju vlastiti jezik sličan Amharicu; također su pravoslavci po vjeri). Etiopija ima 60 milijuna ljudi (2. najveća zemlja). Danas je federalna republika (9 država), multikulturalna (40% Oromo - htjeli se odvojiti ali nisu uspjeli, 28% Amhara, 9% Tigre; cca 50% islam i 30% Etiopic Ortodoks Church).

- A. Hastings: naglašava važnost nacionalnog jezika i pisma za formiranje nacije; u mnogim afričkim zemljama prva knjiga napisana na narodnom jeziku bila je Biblija - misionari bi izabrali jedan dijalekt koji bi postao standard (tako je i današnji standardni njemački jezik uzet iz prijevoda M. Luthera).
- granice u Africi bile su u 20. st. stabilnije od europskih

GRANICE I GLAVNI GRADOVI

- politički geografi pokušali su klasificirati granice:
 - Natural (planine, rijeke...)
 - National
 - Contractual (sporazumne)
 - Nametnute, umjetne
- PROMJENE GRANICA:
 - Hugo Grotius (Nizozemac): "No state has the right to interfere in the territory of another state."
 - Npr. Peru-Ekvador: ratovi 1941. i 1981. - Ekvador pokušao osvojiti teritorij (6x RH) bogat naftom i izgubio. Nakon oslobođenja prvo je osnovana Nova Granada (Peru, Ekvador, Kolumbija, Panama, dio Venezuele) a nakon raspada spornog teritorija prvo je dodijeljena Ekvadoru a zatim Peruu (još se nije znalo za naftu).
- CAPITAL (glavni grad):
 - ponekad smještaj glavnog grada puno govori o povijesti
 - mnoge afričke zemlje imaju glavni grad na obali
 - Lagos => Abudja; shows no-colonial identity; Nigerija: na sjeveru muslimani, na jugu kršćani a Abudja u sredini
 - centralizirane zemlje imaju snažan glavni grad, federacije obično izaberu neki manji (Australija, SAD, Švicarska), ali niti jedna nije strogo centralizirana niti potpuno federalizirana.

- Rusija: Kijev, Moskva, St. Petersburg (Petar Veliki želio novu europsku orijentaciju Rusije), Moskva
- Zipf (SAD, 40-tih) i Anerbach (1914.) proučavali su smještaj gradova i broj stanovnika i uočili pravilnosti: najveći grad 2x je veći od drugog, 3x od trećeg, 4x od četvrtog, itd. (logaritamska krivulja). U JI Europi primat je glavnog grada (Mađarska 9:1, Albanija 5:1).
- Berlin: glavni grad Rusije nakon ujedinjenja 1871. postao je glavni grad Njemačke. U zapadnoj Njemačkoj dilema bila je između Bonna i Frankfurta (njemački kraljevi oduvijek su krunjeni u Frankfurtu, a prvi zapadnonjemački kancelar Achenauer rođen je u Bonnu). 1991. godine nastala je nova dilema: Bonn ili Berlin (Bonn je simbol federalizma, a i visoki su troškovi premještanja; rezultati glasovanja bili su 336:318 - Saksonci i Bavarci glasali su za Bonn).

POLITICAL GEOGRAPHY OF THE EU

- granica Europe dogovorena je u 18. stoljeću
- Herodot je prvi upotrijebio ime za Europu, tj. dio svijeta zapadno od Azije, tj. zapadno od Bliskog istoka
- Azija - ime rimske provincije (današnja Mala Azija), kao i Afrika (naziv za dio Tunisa)
- feeling European - nije baš široko rasprostranjen; razlozi: povijest (nikada prije Europa nije bila ujedinjena, stalno se ratovalo; ujedinjenje je lakše kada postoji zajednički, drugi neprijatelj).
- Churchill je prvi dao ideju za stvaranje Sjedinjenih europskih država; dva pristupa:
 - Prvi pristup: obično se kod ujedinjenja vodi računa da nema prejak države i da je snaga podijeljena (labava federacija).
 - Drugi pristup: više, nadržavne institucije imaju snagu i ovlasti (snažnija federacija). One prevladavaju u nastanku EU.
- Ideja o ujedinjenoj Europi: Sully 1560-1641, Grotius, St. Pierre 1713., Kant 1795., Saint-Simon 1814., Victor Hugo, Coudenhove-Kalergi 1894.-1972., Aristide Briand (franc. Ministar vanjskih poslova; paneuropske ideje), Churchill 1946. govor o UDE.
- **EUROPEAN COUNCIL (Vijeće Europe)**:
 - uključene su sve zemlje osim Srbije i Crne Gore
 - sjedište je u Strasbourgu
 - glavna funkcija je praćenje ljudskih prava (demokracija)
 - RH članica je od 1996. godine
 - Grčka je bila suspendirana iz vijeća u razdoblju od 1967.-'74.
- Robert Schumann (franc. Ministar vanjskih poslova nakon WW2) i ostali pokrenuli su ideju o EU. U početku je protiv njega bio C. De Gaul (?).
- **Motivi nastanka EU**:
 - Ekonomski: (Maršalov plan...) - 1948. OEEC (labava asocijacija), 1961. OECD, 1951. European Community for Coal And Steel (ECCS), 1957. European economic community (EEC), 1959. EFTA
 - Politički: izbjegavanje buduće situacije da država u središnjoj Europi postane snažna (Njemačka).

DIFFERENT EUROPEAN INSTITUTIONS

➤ Council of EU (≠ Council of Europe) - ima najjači utjecaj, to je Vijeće ministara koje ima 15 članica a sastaje se 2x godišnje (predsjedavajući se mijenja svakih pola godine), nema sjedište.

➤ European Commission - stalna institucija u Bruxellesu (EU capital), neke funkcije su u Strasbourgu. Ima 20 commissioners (za vanjske poslove, financije, pomoć u razvoju...)-velike zemlje imaju po dva člana a ostale po jednog. To je tzv. Vlada EU. Predsjednik je Romano Prodi (također commissioner) - oko njih se svi moraju složiti i predlažu nacionalne vlade. Biraju se na 5 godina (izbori 2005.). Imaju odgovornost prema europskim institucijama (Council i Parlament), a ne svojim nacionalnim vladama. U administraciji je 19 000 zaposlenih (mnogi rade kao prevoditelji).

➤ European parliament - svaka zemlja šalje zastupnike izabrane po vlastitom sistemu; od 1979. direktno članove biraju ljudi na izborima; danas ih ima 629. Sastaju se u Strasbourgu, Luxemburgu, Bruxellesu. Nema tako veliku kompetenciju kao parlamenti u vlastitim državama ali mu se važnost povećava. Članovi se često grupiraju na temelju stranaka i također se biraju na 5 godina (izbori 2004.).

➤ Court of Justice - Vrhovni sud, Europski sud pravde - sjedište mu je u Luxemburgu, sastoji se od 15 sudaca (po jedan predstavnik iz svake zemlje).

➤ European Economic and Social Committee (ESC) - manje važan

➤ European Committee of Regions (ECR) - također manje važan; tu su predstavnici regija a ne država.

➤ Kako funkcionira novac u EU?!

➤ 2002. godine budžet je iznosio 100 mlrd € (dok je npr. njemački bio 2,5x veći).

➤ Odakle dolazi novac?!

➤ EU ne prikuplja novac izravno, ali prikuplja dio carina na uvezenu robu izvan EU

➤ Prihod 2002.:

- customs (carine) 17%
- 1% PDV svake države 48%
- GDP-related income (određeni postotak GDP-a svake države) 33%

➤ Kamo novac odlazi?!

➤ Troškovi 2002.:

- Agriculture 45% (većina otpada na subvencije)
- Redistribution of resources within the EU 34% (za razvoj siromašnih područja)
- Tehnološka istraživanja 6,6%
- Troškovi proširenja 3,4%

➤ 4 fonda: European regional development fund PCI < 75% EU average (tradicionalno zaostale regije-jug Italije, istočna Njemačka, itd.; stare industrijske regije-sjever Engleske, itd.; arktičke regije-sjever Švedske, Finske)

➤ Projekt Euroregions - granične regije zemalja unutar EU (ima ih više od 100).

	Population (mil.)	BNP
EU 15	375	8 500
EU 25	450	8 840
(EU 28)	485	8 910
SAD	276	8 760
Japan	126	3 783
China	1 276	959

- European Convent - institucija za donošenje prognoze kakva će EU biti u budućnosti; prijedlozi budu dio ustroja EU.

GEOGRAPHY OF ELECTIONS

- u nekim razdobljima bila je najznačajnija tema u istraživanju
- prvi se počeo baviti André Siegfried (1913.) - mape rezultata izbora
- Carl Sauer - 1918. jedan od prvih članaka o geografiji izbora ('*Geography and Gerrymender*') => brojanje granica izbornih jedinica
- 1811. g. prvi put je zabilježeno, od strane guvernera Massachusettsa, manipuliranje izbornim okruzima
- okruzi trebaju biti otprilike iste veličine tj. podjednaki broju stanovnika
- najstarija demokracija vezana je zu Veliku Britaniju
- U Njemačkoj stranke: CDU, SPD, zeleni, liberali, PDS-partija demokratskog socijalizma (bivši komunisti iz Istočne Njemačke), NSDAP-nacistička stranka (pod Hitlerom; nakon WW1 beznačajna, 1924. 3,5%, 1930. 18,5%, 1932. 37,5%, 1933. 44,1%). Prvi izbori u Njemačkoj održani su 1919.
- 2 načina glasanja (izborna sistema):

- Proportional representation (Germany)

September 2002.			
Stranka	%	Seats	% seats
SPD	38,5	251	41,6
CDU/CSU	38,5	248	41,1
Green	8,6	55	9,1
FDP	7,4	47	7,8
PDS	4,0	2	0,3
-	-	603	-

- Majority vote system (Great Britain) - more geographical system

July 2001.			
Stranka	%	Seats	% seats
Laber	40,7	413	62,7
Cons.	31,7	166	25,2
Liberal Dem.	18,3	52	7,9
Others (Scotland, Wales)	9,3	28	4,2
-	-	659	-

- Religija također igra veliku ulogu: Dutch society is made on 4 Pillars (stupovi): Catholic, Orthodox Protestant, Socialist (atheistic), Liberal. Nemaju samo dvije jake stranke, već jedno 10 i koaliraju po ekonomskom pristupu a ne po vjerskom.
- 1555. godine Augsburgers Religionsfriede - *Cuius regio - eius religio* (tko vlada, određuje religiju)
- Demokracija - počela u jezgi (core) i proširila se na periferiju relativno nedavno (Afrika 60-tih godina iako su nakon izbora neke države postale jednopartijske a druge vojne diktature).

- 1950. 28% država svijeta je demokratsko
- Gana:
 - Centalists (više socijalisti) - Ashantee people i kakao proizvodnja
 - Federalists (više liberali) - regionalisti
- Sistemi su nestabilni kao I pojedine regije (pogotovo što se tiče izbora)

* Članak - Klemenčić M.: Izbori u RH 1990., GG 1991.

GEOGRAPHY OF SPATIAL INEQUALITIES

- Quantitative revolution - 60-tih i 70-tih godina (dotad geografija kao deskriptivna znanost)
- Relevance debate (rasprava o smislu Kvantitativne revolucije - kakva je korist za ljude) - proizašla 3 glavna pravca:
 1. Radical g. (Marxizam) - kasne 70-te - Harvey, Peet (Amerikanci) => spatial inequalities su ih interesirale, zahtijevaju politički angažman, osjećaju dužnost da upoznaju svijet sa nejednakostima (Harveyeva knjiga "Social justice and the city");
 2. Welfare g. (Modernism) - D. M. Smith - žele se umiješati u probleme društva, ukazivati na njih i analizirati ih;
 3. Humanic g.
- Postoje 3 razine: globalna, nacionalna i lokalna

SI on the local level:

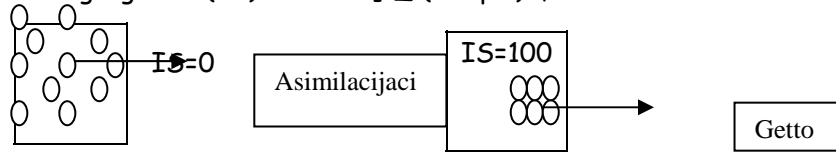
- Chicago School of Human (Social) Geography => R. E. Park - profesor sociologije 1914. (živio u Chicagu koji se jako brzo razvijao).
- Prostorni modeli:
 - Model koncentričnih krugova - Burgess (Parkov učenik) - osim samog centra (the loop) gradijent siromaštva, tj. Bogaštva povećava se od centra prema periferiji (bogati žive daleko od centra, u prirodi).
 - Sector model of the city - Hoyt - različiti slojevi žive u različitim sektorima; osim krugova postoje i sektori.

SEGREGATION

- raslojavanje, razdvajanje - tipičan primjer je Getto u Veneciji (dio gdje su smjeli živjeti Židovi u europskim gradovima); ima pozitivne i negativne aspekte.
- Kako izmjeriti 'segregation'?

City kvart	P (tisuće)	M (minority, tis.)	M % (m)	P - M	(P - M) % (pm)
1	50	5	10	45	28
2	60	10	20	50	31
3	40	20	40	20	13
4	60	15	30	45	28
-	210	50	100	160	100

➤ Index of segregation (IS) $IS = \frac{1}{2} \sum (m - pm)$, $0 \leq IS \leq 100$

➤ Primjeri: u Velikoj Britaniji nema getoa u američkom smislu (Bangladesh people u Londonu $IS=77$, Caribbean people $IS=54$, Indian people $IS=56$). U američkim gradovima obično su crnci ($IS=85$). U ostalim gradovima Europe IS je još niži nego u Britaniji (npr. Amsterdam ima $IS=42$ za sve strance, Berlin $IS=30$, a Frankfurt $IS=17$). Za Japance u Njemačkoj glavno je središte Düsseldorf ($IS=60$).

➤ Tri pristupa kako riješiti problem imigranata:

- 1) Asimilacija - američki model 'Melting pot' - u tranzicijskom vremenu postoje getoi, ali na duge staze ih ne bi trebalo biti; asimilirano društvo.
- 2) Gastarbeiter ideja - prilagodba za vrijeme rada, ali još uvijek ima orijentaciju prema domovini; fragmentirano društvo.
- 3) Djelomična asimilacija - npr. govorenje dva jezika, postoje neka prava za manjine-npr. dvostruko državljanstvo; pluralističko društvo.

GLOBAL (world) CITY

➤ najznačajnija vidljiva prostorna geografska manifestacija globalizacije (Taylor). Ti gradovi nisu uvijek glavni gradovi vodećih država (npr. New York, Frankfurt...)

➤ Cristaller je svoju teoriju centara završio na nacionalnoj razini (glavni gradovi) a danas se to proširuje na global (world) city - od 1960-tih.

➤ 27 studija u razdoblju od 1966. do 1998. godine (različite metodologije): London se spomenuo 25x, New York 23x, Tokyo 22x, a Pariz 11x i Frankfurt 4x.

➤ u globalnom svijetu nisu više toliko bitne nacije (države) koliko gradovi u kojima se donose odluke bitne za cijeli svijet

➤ Centri odlučivanja nisu nužno najveći po broju stanovnika!!

➤ 1986. Friedmann je napisao knjigu 'The World city' - svi gradovi povezani su ne u hijerarhiji već mrežom (network) - povezuje ih laka komunikacija; postoji koncentracija odlučivanja.

➤ 1990. Sashia Sassen napisala je 1990. knjigu 'The Global city' - fizička blizina je ipak vrlo vlažna unatoč velikim mogućnostima komunikacije na daljinu (ljudi koji donose odluke još uvijek to čine na face-to-face sastancima).

➤ Globalization and World Cities Project (GaWC) by Taylor & Beaverstock sa sveučilišta Loughborough (www.lboro.ac.uk/gawc) - pokušali su odrediti rangiranje mreže globalnih gradova; anketirali su 100 global service firms - one koje imaju preko 15 ispostava u 3 glavna područja trijade (London, New York, Tokyo) - postoji 316 gradova sa sjedištima i podružnicama (čak se I Zagreb našao na listi). Drugo istraživanje dalo je samo 55 takvih gradova.

➤ postoje dvije rang liste: global network connectivity i banking network connectivity.

➤ postoji 55 gradova u kojima se nalazi 46 najvećih service firms: α WC (Alpha world cities - London, Paris, New York, Tokyo, Chicago, Frankfurt, Hong Kong, L.A., Miano, Singapore), β WC (Beta world cities - San Francisco, Sydney, Toronto, Zürich, Brussels,

Madrid, Mexico city, São Paulo, Moskwa, Seoul), γWC (gamma world cities - Amsterdam, Prague). Ovi gradovi vladaju svijetom. Odluke se donose u mreži (nije bitna hijerarhija nego mreža)!!

GEOGRAPHY OF RELIGION

- 1991. četiri su velike religije: 33% kršćani, 20% muslimani (Islam), 13% hindusi, 5,7% budisti. Židova je 1,3% a 28% je neopredijeljeno i ateista.
- dva su načina dobivanja podataka kojoj vjeri netko pripada: osobno pitati ili uzeti podatke od organizacija (crkva i sl.).
- od 33% kršćana (2000.g.) - 17,5% čine katolici a 6,4% independent (nove crkve u Trećem svijetu nastale od misija, uglavnom u Africi). 6, 4% pripadalo je Chinese folk religion, a 18,7% nije bilo religiozno. Od 19,6% muslimana - 16,6% su suniti a 2,8% šiiti.
- U SAD-u najveća je Katolička crkva, drugi su Baptisti (uglavnom Jug).
- Katolik - grč. Univerzalan, generalan
- Postoji 2 940 biskupija u svijetu
- World Council of Churches (WCC) - krovna organizacija 300-400 nacionalnih crkvi; uglavnom surađuju protestanti, pravoslavci (njihov poglavar u Istanbulu), a od katolika samo independent. Sjedište je u Genevi; labava je ()
- Kako se mijenja distribucija religija na Zemlji?! Religije se šire migracijama i misionarstvom, ali i osvajačkim ratovima (islam). Sve veće religije dolaze iz Azije. Indonezija je zemlja sa najviše muslimana na svijetu. Zatim slijede Pakistan, Bangladeš, Indija (s oko 10%).

PITANJA SA ISPITA

1. Razdoblja ekonomskog rasta nacionalne ekonomije prema modelu Rastowa.
TRADITIONAL SOCIETY, PRECONDITION TAKE-OFF, TAKE-OFF, DRIVE TO MATURITY, AGE OF HIGH MASS-CONSUMPTION.
2. U kojoj političko-geografskoj školi prije WW2 se koristio termin "Lebensraum"?
RATZEL
3. Navedi dva najčešće korištena pokazatelja za procjenu stupnja razvoja zemalja i dvije svjetske organizacije koje ih koriste.
Pokazatelji: GDP i HDI. Organizacije: WORLD BANK i UN (?)
4. Jedan od tih pokazatelja je složen (kombiniran). Koja tri aspekta kvalitete života uključuje?
PCI, LIFE EXPECTANCY, RATE OF ALPHABETIZATION.
5. Nabroj pet glavnih kolonijalnih sila u novom vijeku.
SPAIN, PORTUGAL, NETHERLANDS, FRANCE, GREAT BRITAIN.
6. Kada i gdje se smatra da je utemeljeno Međunarodno pravo?
NAKON TRIDESETGODIŠNJEG RATA, 1648. g. SPORAZUMOM U WESTFALLU.
7. Nizozemski pravnik zaslužan za većinu ideja Međunarodnog prava je:
HUGO GROTIUS
8. Koje su afričke države etnički homogene?
SOMALIJA, SWAZI, LESOTO, RUANDA, BURUNDI.
9. Dvije od navedenih afričkih zemalja bile su njemačke kolonije do WW1. Koje?
TANZANIJA I ANGOLA.
10. Kada je nastalo sjeverno proširenje EU i koje su države tada postale članicama?

1. 1. 1995. g., članice su postale: ŠVEDSKA I FINSKA.
11. Imenuj stranku u Hrvatskoj koja ima regionalne ciljeve.
ISTARSKA DEMOKRATSKA STRANKA (IDS)
12. Indeks segregacije iznosi 90. On predstavlja:
a) VISOKU SEGREGACIJU √√
b) nisku segregaciju.
13. Što označava indeks segregacije IS=0?
ASIMILACIJU
14. Koliki je broj gradova od ukupno 55 svjetskih gradova prema analizi na Loughborough sveučilištu smješteno u Africi i koji su to gradovi?
4 GRADA - JOHANNESBURG, LOGOS, CAIRO, CAPE TOWN.
15. Napiši (na engleskom ili njemačkom) temeljne razlike između pojmova "nacija" i "država".
NATION - defines a group of people who believe that are the same. STATE - includes a group of people and the place where this group live.
16. Koji je središnji dio Heartland teorije i koji prostor obuhvaća?
PIVOT AREA - CENTRAL ASIA
17. Nabroj pet nacionalističkih organizacija u Europi.
ETA, IRA, OVK (oslobodilačka vojska Kosova), KORZIKA, FLAMANCI (Belgija).
18. Koja je glavna nizozemska kolonija?
INDONEZIJA
19. Nabroj glavne institucije EU.
EUROPSKA KOMISIJA, VIJEĆE MINISTARA, EUROPSKO VIJEĆE, EUROPSKI PARLAMENT, SUD PRAVDE.
20. Za koje dvije djelatnosti EU izdvaja najviše novca?
POLJOPRIVREDU I REDISTRIBUCIJU RESURSA.
21. Objasni pojam "Gerrymandering".
ODNOSI SE NA GEOGRAFIJU IZBORA, TJ. BROJANJE GRANICA IZBORNIM JEDINICAMA.
22. U kojim su dijelovima Velike Britanije jake nacionalističke stranke?
ŠKOTSKOJ, SJEVERNOJ IRSKOJ I WALESU.
23. Koja je od navedenih država u Africi bila portugalska kolonija?
(Nabrojane su četiri) MOZAMBIK
24. Koji je od navedenih političkih geografa nakon WW2?
a) F. Ratzel
b) Halford Mackinder
c) WALTER CRISTALLER √√
25. Objasni (na engleskom ili njemačkom) Wallersteinovu teoriju.
WALLERSTEIN tries to explain the social change and he doesn't agree with an idea of multiple society. He finds it wrong. The basic assumption of his theory is that the world system is one society.
26. Najznačajniji njemački politički geograf u 20. st. je:
(Nabrojane su četiri) HAUSHOFER
27. Kako se naziva i kako glasi britanski oblik vladanja u njihovim kolonijama?
INDIRECT RULE - divide and rule.
28. Nabroj faze i dominantne zemlje u Kondratieffovim ciklusima.
I. a) 1780/90-1820/25 => Velika Britanija
b) 1820/25-1848/52 => stagnacija
II. a) 1848/52-1870/75 => dominacija Britanije
b) 1870/75-1893/96 => uspon SAD-a i Njemačke

- III. a) 1893/96-1914/20 => vodeće regije: SAD i Njemačka
b) 1914/20-1940/45 => stagnacija
- IV. a) 1940/45-1967/71 => vodeća regija SAD
b) 1967/71-danas => rast Njemačke i Japana
29. Otkud je osoba zvana "Europa"?
- a) Turska
 - b) Tunis
 - c) Grčka
 - d) BLISKI ISTOK √
 - e) Belgija
30. U kojem se gradu prvi put javlja naziv "Getto"?
- VENECIJI
31. Tko je prvi upotrijebio pojam "Gerrymandering"?
- CARL SAUER
32. U kojoj je državi društvo ustrojeno na stupovima (pillars)?
- NIZOZEMSKOJ
33. Koji su to stupovi?
- CATHOLIC, ORTHODOX PROTESTANT, SOCIALIST (ATHEISTIC), LIBERAL.
34. Koja su tri najveća globalna grada?
- LONDON, NEW YORK, TOKYO.

By: Ana Petković
Zagreb, 16. kolovoza 2004.